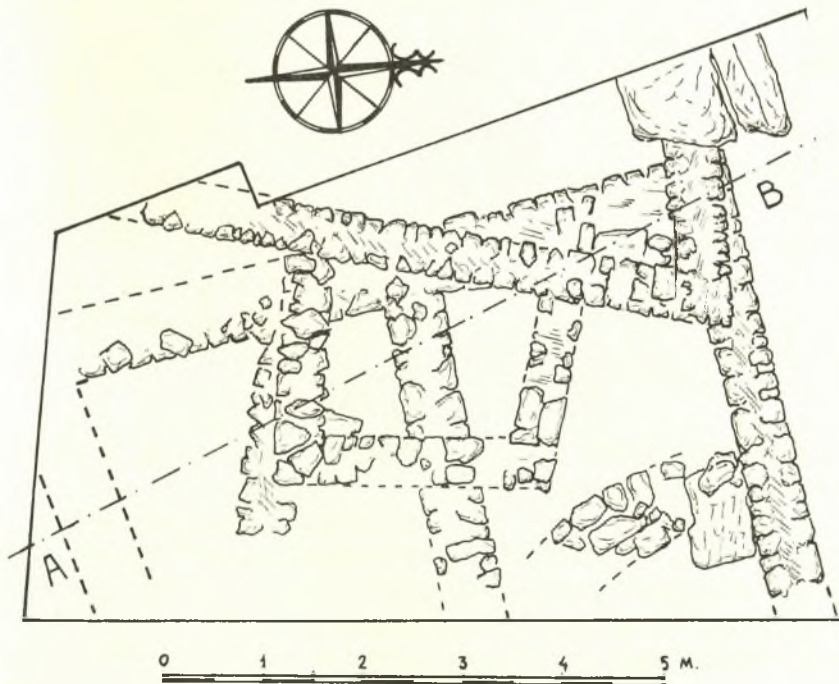

29. ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΝΑΞΟΥ

Κατὰ τὴν ἐφετινὴν περίοδον τῶν ἐν Νάξῳ ἀνασκαφῶν¹ ἡ ἔρευνα ἐσυνεχίσθη
Α) Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς μυκηναϊκῆς πόλεως, εἰς τὴν Γκρότταν, ἔνθα
ἀπεκαλύφθησαν περαιτέρω τμήματα (εἰκ. 1, πίν. 150α καὶ β) τῶν κατὰ τὸ 1959
(πρβ. Ἔργον 1959, 128, εἰκ. 141) ἀναφανέντων οἰκοδομημάτων: Ἐξ αὐτῶν

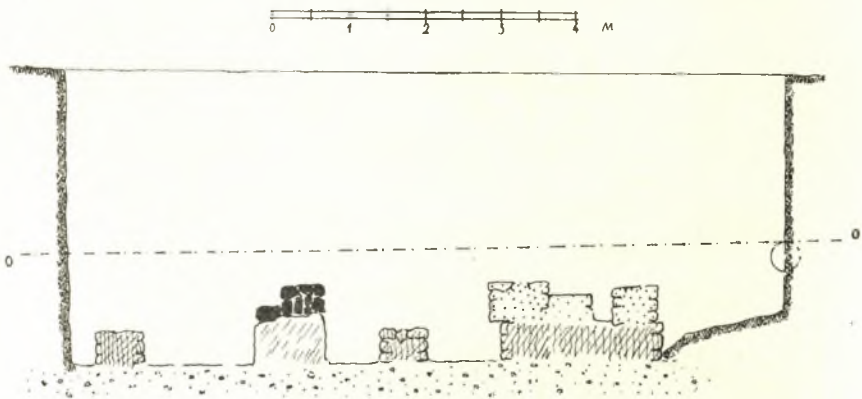

Εἰκ. 1. Τὸ ἀποκαλυφθὲν τμήμα οἰκιῶν τῆς μυκηναϊκῆς πόλεως.

τὸ βαθύτερον κείμενον (πρβ. εἰκ. 2) εἶναι ἀρκετὰ ἐκτεταμένον χωριζόμενον δι' ἐσωτερικῶν παραλλήλων τοίχων εἰς περισσότερα δωμάτια, δύο μὲν κατὰ τὸ βόρειον ἦτοι τὸ ἐφέτος ἀνασκαφὲν τμήμα αὐτοῦ, ἐν δὲ—τουλάχιστον καθ' ὅσον

¹ Εἰς τὴν ἀνασκαφὴν ἔλαβον μέρος οἱ πτυχιούχοι τῆς Ἀρχαιολογίας κκ. Ἄνδρ. Γαβρίλης καὶ Γ. Δεσποίνης, εἰς τὸν ὅποιον καὶ ὀφείλονται τὰ σχεδιογραφήματα τῆς ἀνασκαφῆς.

εἶχεν ἀνασκαφῆ τὸ 1959—κατὰ τὸ νοτιώτερον. Τὰ δύο ταῦτα τμήματα διακρίνονται διὰ τοῦ γεγονότος ὅτι ὁ μακρὸς δυτικὸς ἐξωτερικὸς τοῖχος τοῦ ὅλου οἰκοδομήματος κατὰ τὸ νοτιώτερον αὐτοῦ μέρος εὐρίσκεται ἐσωτερικώτερον ἢ εἰς τὸ βόρειον διὰ τοῦ σχηματισμοῦ μικρᾶς γωνίας. Θύρα δὲν παρετηρήθη κατὰ τὸ ἀνασκαφέν τμήμα τοῦ οἰκοδομήματος τούτου· ἐσωτερικῶς μόνον τοῦ βορειοτάτου τοίχου, τοποθετημένη δίκην βαθμίδος παρ' αὐτόν, ὑπάρχει μία πλάξ πρασίνου σχιστολίθου, τῆς ὁποίας ἔχει ἀποκρουσθῆ τὸ δεξιὸν ἄκρον· φαίνεται ὅτι ἡ πλάξ αὕτη δὲν κεῖται εἰς τὴν ἀρχικὴν αὐτῆς θέσιν καὶ ἴσως ἦτο κατώφλιον. Οἱ τοῖχοι τοῦ οἰκοδομήματος τούτου εἶναι πά-

Εἰκ. 2. Τομὴ Α-Β τῶν οἰκιῶν τῆς εἰκ. 1.

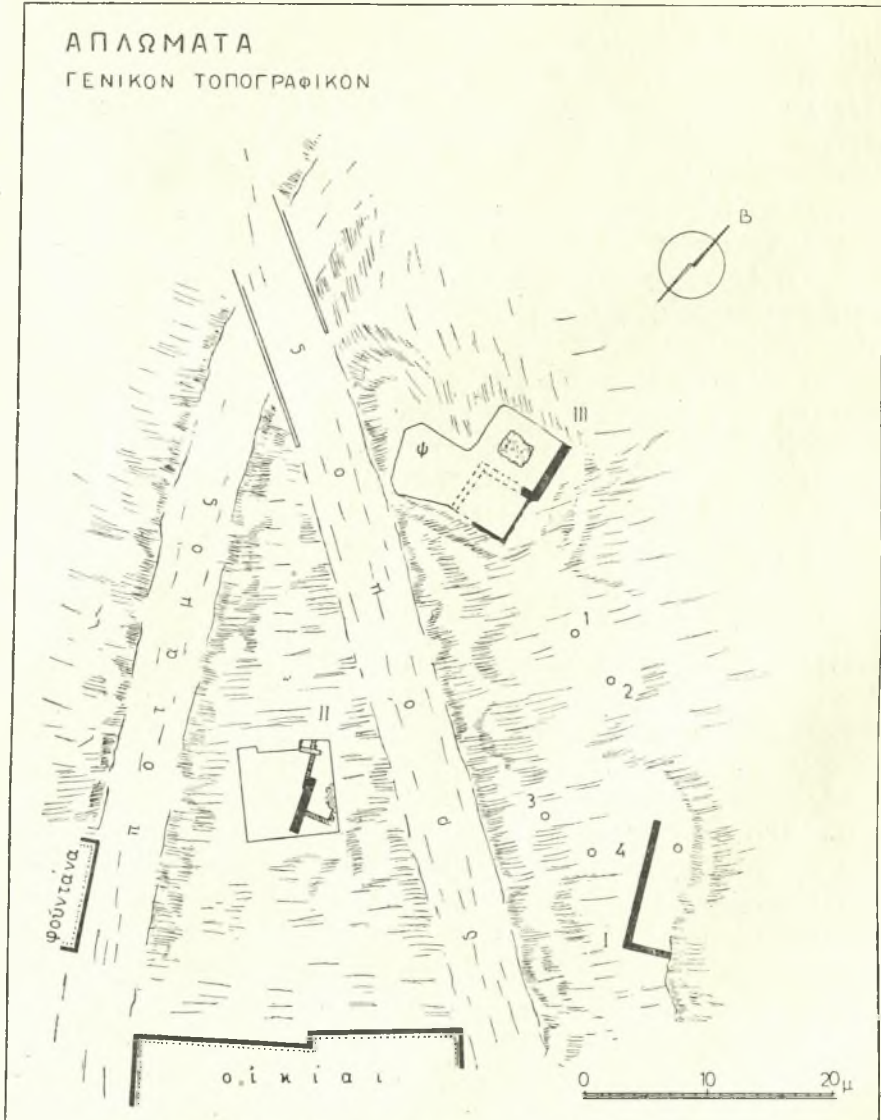
χους 0.80 καὶ σφύζονται εἰς ὕψος 50-60 ἐκ. Ἀνασκαφέν μῆκος τοῦ δυτικοῦ τοίχου 11 μ., τοῦ βορείου 4.5 μ.

Ἐπὶ τοῦ οἰκοδομήματος τούτου, τοῦ 1, ἐπικάθηται νεώτερον, 2 (βλ. εἰκ. 1 πίν. 150α καὶ β), τοῦ ὁποίου κατέστη δυνατὸν ἐφέτος νὰ ἀποκαλυφθοῦν ὁ τοῖχος τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς καὶ ἐν μικρῷ μέρει ὁ μετὰ τούτου γωνιούμενος τῆς βορείου. Οἱ τοῖχοι οὗτοι, πάχους 0.50μ., ἐπιπέδιον ἐπὶ τοῦ δυτικοῦ κυρίως καὶ, ἐν μέρει, τοῦ βορείου τοίχου τοῦ οἰκοδομήματος 1, χιαζόμενοι δὲ πρὸς τοὺς τοίχους τοῦ παλαιότερου τούτου οἰκοδομήματος, ὥστε νὰ εἶναι ἀπολύτως σαφῆς ἡ μετὰ τῶν δύο οἰκοδομημάτων σχέσις. Μετ' ὁμοίων χιασμῶν ἐπάτουν οἱ ὑπερκείμενοι ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων τοίχων καὶ εἰς τὰ οἰκοδομήματα τὰ ἀνασκαφέντα κατὰ τὸ 1950 (ΠΑΕ 1950, 276, εἰκ. 8 καὶ αὐτ. 1951, 214, εἰκ. 1). Εἰς τὸ μέσον τοῦ ἀνατολικοῦ τοίχου τοῦ νεωτέρου τούτου οἰκοδομήματος ἦτο προσκεκολλημένος — ἐξωτερικῶς φυσικὰ — τραπεζιόσχημον δωμάτιον (πρβ. εἰκ. 1), πιθανώτατα κάπως ὑστερώτερον χρονικῶς καὶ μετ' ἀμελεστέραν τοιχοποιίαν. Τοῦτο ἐν τῇ προόδῳ τῆς ἀνασκαφῆς κατέστη ἀνάγκη νὰ διαλυθῆ διὰ τὴν ἔρευναν τῶν ὑπ' αὐτὸ παλαιότερων τοίχων, ἐξ οὗ καὶ δὲν φαίνεται εἰς τὸν πίν. 150α καὶ β.

Τὰ περισυλλεγέντα πολυπληθῆ ὄστρακα ἀνήκουν εἰς τὴν τρίτην μυκηναϊκὴν περίοδον, κατὰ μεγαλύτερον δὲ ποσοστὸν εἰς τὴν τελευταίαν αὐτῆς φάσιν· ἀλλὰ βεβαίως ἀντιπροσωπεύονται καὶ αἱ περίοδοι III B καὶ III A μὲ ὀλίγα ὄστρακα. Δυστυχῶς ἡ μέχρι σήμερον ἔλλειψις τῆς δυνατότητος πρὸς μελέτην τοῦ πλήθους τῶν ὄστράκων δὲν ἐπιτρέπει ἀπόλυτον ἀποκλεισμόν ὑπάρξεως καὶ ὀλίγων ἴσως παλαιότερων ὄστράκων, ἀλλ' ἡ χρονολόγησις ὅλων τῶν μυκηναϊκῶν περιόδων, ὅσαι διακρίνονται εἰς τὰ ἤδη ἀνασκαφέντα οἰκοδομήματα, εἰς τὴν ΥΕ III ἐποχὴν φαίνεται ἀσφαλῆς. Διότι σημαντικὴ εἶναι ἡ ἐφέτος σφῆστερον γενομένη διαπίστωσις ὅτι τὰ μυκηναϊκὰ ταῦτα οἰκοδομήματα ἔχουν θεμελιωθῆ ἐπὶ στρώματος ἄμμου καὶ χαλίκων, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἀνευρίσκονται ὄστρακα στυλπνὰ μαῦρα, ὡς καὶ μινύεια, εἰς μικρὸν ὅμως ἀριθμὸν καὶ ὀπισθῆ ποτε ἄνευ οἰασδῆποτε σχέσεως πρὸς οἰκοδομικὴν τινα περίοδον τοῦ οἰκισμοῦ· πρόκειται προφανῶς περὶ ἀπορριμμάτων ἐντὸς τοῦ στρώματος τούτου, τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται πλησίον τῆς κατὰ τοὺς προμυκηναϊκοὺς χρόνους κατωκλιμένης περιοχῆς. Εὐλόγον εἶναι τὸ συμπέρασμα ὅτι τὸ στρώμα τοῦτο ἄμμου καὶ χαλίκων ἀνήκει εἰς τὸ δέλτα τοῦ παραρρέοντος χειμάρρου, ὅστις χωρίζει σήμερον τὴν πόλιν ἀπὸ τοῦ λόφου τῶν Ἀπλωμάτων καθὼς καὶ ὅτι ἡ περιοχή αὕτη τοῦ δέλτα ἐχρησιμοποιήθη τὸ πρῶτον πρὸς οἰκοδόμησιν οἰκιῶν κατὰ τοὺς μυκηναϊκοὺς χρόνους.

Ἐκτὸς τῶν ἀγγείων—ὄστράκων φυσικὰ—ἀνευρέθη καὶ ἓν εἰδῶλιον ἑλλιπὲς σχήματος Ψ (πίν. 154α δεξιᾶ), ἐνῶ εἰς τὴν «γεωμετρικὴν» ἐπίχρωσιν ἀνευρέθη καὶ εἷς ἄρτιος χυτροειδῆς ἀμοφορέυς. Καμπύλοι τοῖχοι, ἐλάχιστα σωθέντες καὶ εὐτελοῦς μᾶλλον κατασκευῆς, ἀνευρέθησαν εἰς βάθος 2 περίπου μέτρων ὑπὸ τὴν σημερινὴν ἐπιφάνειαν, εἰς τὸ βάθος στρώματος ἀρχίζοντος 1.50 περίπου ἀπὸ τοῦ σημερινοῦ ἐδάφους καὶ εἰς τὸ ὁποῖον ὑπάρχουν ἀναμιξ ὑστεροελληνιστικὰ-ῤωμαϊκὰ καὶ γεωμετρικὰ ὄστρακα. Κατωτέρω δὲ τούτου μόνον ἀρχίζουν νὰ ὑπάρχουν καθαρὰ μυκηναϊκὰ. Οὕτω, ὡς διεπιστώθη καὶ παλαιότερον, ὁ οἰκισμὸς ἐνταῦθα διατηρεῖται μέχρι τῶν γεωμετρικῶν χρόνων, μόνον δὲ κατὰ τοὺς ὑστέρους ἑλληνιστικοὺς χρόνους κατοικεῖται καὶ πάλιν διὰ νὰ ἐγκαταλειφθῆ ὅμως κατὰ τὸν μεσαῖωνα. Ἡ ὑπάρχουσα σήμερον μεγάλη ἐπίχρωσις δὲν εἶναι ἀρχαία. Εἰς τὸ ἑλληνιστικὸν τοῦτο στρώμα ἀνήκουν σφόνδυλοι κιόνων, ὅμοιοι πρὸς τοὺς πέρυσιν ἀναφανέντας: ὁ εἷς κατὰ τὸ ΝΔ καὶ ὁ ἕτερος κατὰ τὸ ΒΔ. ἄκρον τῆς τάφρου τῆς ἀνασκαφῆς εἶναι ἐμφανεῖς εἰς τὴν εἰκόνα, πίν. 150α (ὁ πρόσθιος ἔχει μετατοπισθῆ εἰς τὸ Ν. ἄκρον τοῦ τοίχου 2, ὑπὲρ τὸν ὁποῖον ἀρχικῶς εἶχεν ἀναφανῆ). Κατὰ τὸ 1951 (ΠΑΕ 1951, 221 εἰκ. 8 καὶ 9) εἶχον ἀνευρεθῆ βάσεις κιόνων, αἱ ὁποῖαι ἀσφαλῶς δὲν εἶναι ἄσχετοι· ἀγνοῶ ἂν σχετίζονται πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ G. WELTER καὶ τοῦ ΚΛ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ παρατηρηθεῖσαν στοάν, ἣτις πρέπει νὰ κεῖται ὀλίγον δυτικώτερον καὶ ἣτις πρέπει νὰ ἐρευνηθῆ ἐκ νέου.

Β) Κατὰ τὴν συνέχειαν τῆς ἀνασκαφῆς εἰς τὴν παρυφὴν τῶν Ἀπλωμάτων ἠρουνήθη, ὡς δεικνύεται ἐν τῷ σχεδιογραφῆματι, εἰκ. 3.

Εἰκ. 3. Ἡ πρὸς τὴν πόλιν παρυφὴ τῶν Ἀπλωμάτων.

Ι) πρῶτον μὲν ἢ ἐν τῷ σχεδίῳ τούτῳ ὡς Ι σημειομένη περιοχή οἰκοδομημάτων μεταγενεστέρων χρόνων καὶ δὴ ἐξωτερικῶς τοῦ ἀνατολικοῦ

μακροῦ τοίχου, ἐσωτερικῶς τοῦ ὁποίου εἶχεν εὑρεθῆ τὸ 1960 ὁ ἀνάγλυφος κοῦρος ('Εργον 1960, εἰκ. 213 καὶ 214). Ἀπεκαλύφθη τὸ κατώφλιον μιᾶς θύρας (πίν. 150γ), ὡς καὶ τὸ ἔτερον ἀνοιγμα—τὸ ἔν εἶχεν ἀνακαλυφθῆ τὸ 1960—τῆς δεξαμενῆς, εὐρισκόμενον πλησίον τοῦ κατωφλίου τούτου. Κάτοψιν καὶ τομῆν τῆς δεξαμενῆς δημοσιεύομεν εἰς τὴν εἰκόνα 4. Τὰ ἐκ ταύτης εὐρήματα ἦσαν ἀσήμαντα. Ἡ ἐπίχωσις ὅμως ἐν τῇ περιοχῇ ταύτῃ ἦτο πολὺ μεγάλη καὶ δὲν ἐθεωρήθη σκόπιμος ἢ περαιτέρω ἔρευνα κατὰ τὸ ἐνεστῶς ἔτος.

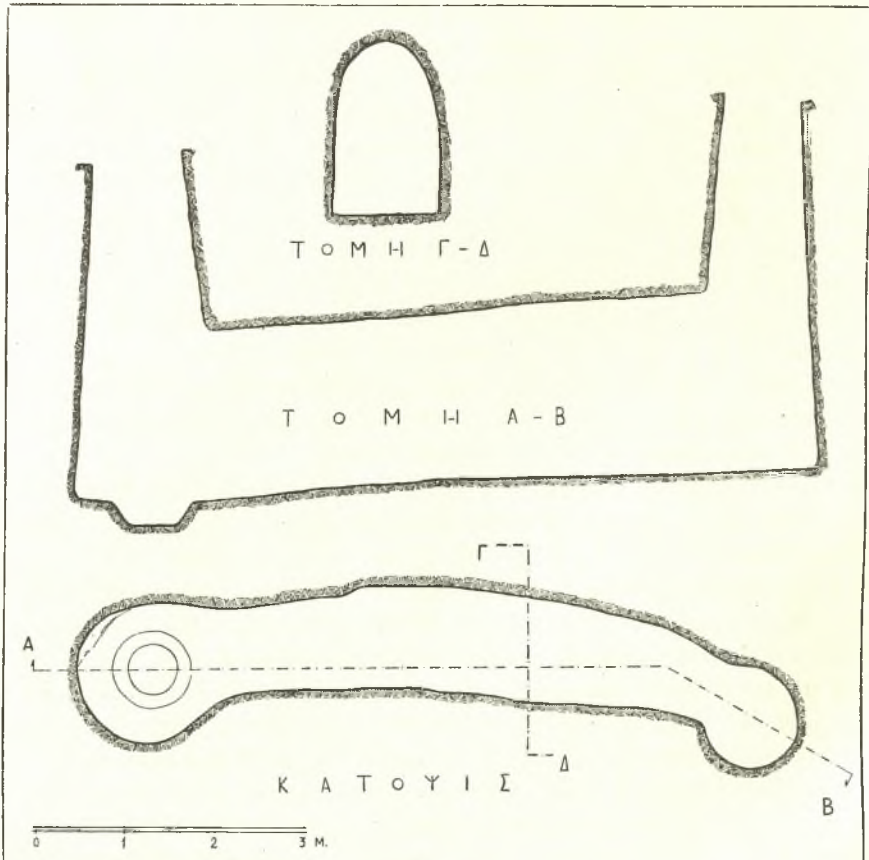
II) Μεταξὺ τῆς ὁδοῦ καὶ τοῦ ποταμοῦ εἰς τὴν περιοχὴν τὴν σημειουμένην διὰ II ἐν τῷ σχεδίῳ τῆς εἰκ. 3 ἠνοίχθη λάκκος ὅσον ἦτο δυνατὸν μεγαλύτερος διὰ τὴν ἔρευναν κυρίως τοῦ παλαιοῦ νεκροταφείου, τὸ ὁποῖον κατὰ μέγα μέρος κατέστρεψεν ἢ ἐνταῦθα κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους τῆς ἀρχαιότητος ἐπεκταθεῖσα «πόλις» ἢ ἐπίχωσις πρὸς τὸν ποταμὸν ἠρουνήθη μέχρι βάθους πλέον τῶν 3 μ. χωρὶς νὰ ἐξαντληθῆ. Τὰ μεταγενέστερα οἰκοδομήματα ἐμφανίζονται καὶ ἐδῶ (εἰκ. 5 καὶ 6), ἀλλὰ λόγῳ τῆς ὁδοῦ, ἥτις μεσολαβεῖ, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἔρευνηθῆ ἢ πρὸς τὰ οἰκοδομήματα τοῦ 1960 σχέσις. Σημαντικώτερος εἶναι τοῦχος Β.-Ν. κατευθύνσεως, τεθεμελιωμένος ἐπὶ χωμάτων καὶ τοῦ ὁποίου σφίζεται μία μόνον σειρὰ γρανιτίνων πλακῶν, αἵτινες ἵνα ὀριζοντιωθοῦν ἐπὶ τοῦ ἐπικλινούς ἐδάφους στηρίζονται κατὰ τὴν προσθίαν αὐτῶν ὄψιν ἐπὶ ὑποκειμένης σειρᾶς μικροτέρων λίθων.

Ἐν ὅμως μέτρον βαθύτερον, ἀμέσως ἐπὶ τοῦ φυσικοῦ ἐδάφους στηριζόμενος, ἀπεκαλύφθη τοῦχος, τοῦ ὁποίου ὅμως δὲν σφίζεται παρὰ μία μόνον σειρὰ λίθων ἐξ ἑκατέρας ὀψεως· εἰς τὸ βόρειον ἄκρον τοῦ τοίχου τούτου ἐμφανίζονται καὶ ἄλλοι περαιτέρω τοῦχοι, οἱ ὁποῖοι ὅμως δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ παρακολουθηθοῦν. Θεμελιωμένος ἐπὶ τοῦ φυσικοῦ ἐδάφους ἦτο ἐπίσης καὶ ὁ ἐγκάρσιος τοῦχος ὁ φθάνων εἰς τὸ μέσον περίπου τοῦ ἐκ γρανιτίνων πλακῶν. Ἐὰν συνανήκη μὲ τὸν ὑπὸ τὸν τελευταῖον τοῦτον ἀρχαιότερον, δὲν διεπιστώθη—ἀλλ' εἶναι πιθανόν. Ὅπωςδῆποτε βορειῶς τοῦ ἐγκαρσίου τούτου τοίχου διεκρίνετο εἰς τὸ φυσικὸν ἔδαφος μικρὰ αὐλαξὶ μὲ κεκαυμένα χρώματα, ἐνῶ πέριξ αὐτῆς ὑπῆρχον ἐρυθρὰ ἐκ πυρακτώσεως χρώματα, περιέργως ὅμως οὐδὲν—οὔτε ὄστρακόν τι—ὑπῆρχεν εἰς τὸ στρώμα αὐτό. Τὰ ἐρυθρὰ χρώματα προήρχοντο πιθανῶς ἐκ διαλελυμένων πηλίνων πλίνθων, διότι συγχρόνως ἀνευρέθησαν μεγαλύτερα τεμάχια ἄλλων, αἵτινες ἐψήθησαν ἐκ τῆς πυρακτώσεως ταύτης. Πρωτογεωμετρικὸν εἰδῶλιον (πίν. 154α ἀριστερᾶ) εὑρεθὲν πλησίον δὲν φαίνεται νὰ σχετίζεται ἀμέσως πρὸς τὴν πυρὰν καθὼς καὶ τὰ ἄλλα γεωμετρικὰ καὶ ἀνατολίζοντα ὄστρακα ὅσα εὑρέθησαν εἰς τὴν περιοχὴν, πάντα ἄνευ οὐδεμιᾶς συνοχῆς. Πλησιέστερον πρὸς τὸν ποταμὸν ἀνευρέθησαν ὅμοια ὄστρακα καθὼς καὶ μεμονωμένα τινὰ μυκηναϊκά.

Πιθανώτατα ἀδιατάρακτοι, πλησιέστερον πρὸς τὸν ποταμὸν, ἐντὸς στρώματος ἰλύος καὶ εἰς βάθος 3 μ. ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας, ἔκειντο πλαγίως δύο

χυτροειδεῖς ἀμφορεῖς περιέχοντες μικρὰ ὄστᾶ, εἰς ἄλλον δέ, προφανῶς παιδικὸν τάφον, κείμενον πλησίον καὶ κατεστραμμένον ἀνήκον τεμάχια πρωτογεωμετρικῶν ἀγγείων.

Κατὰ τὴν βόρειον παρεῖαν τῆς ἀνοιγείσης τάφρου εὐρέθη ὄρθιος εἰς δόλοκληρος μὲν, ἀλλὰ χωρισμένος εἰς τεμάχια καὶ ἀκόσμητος πίθος : προφανῶς

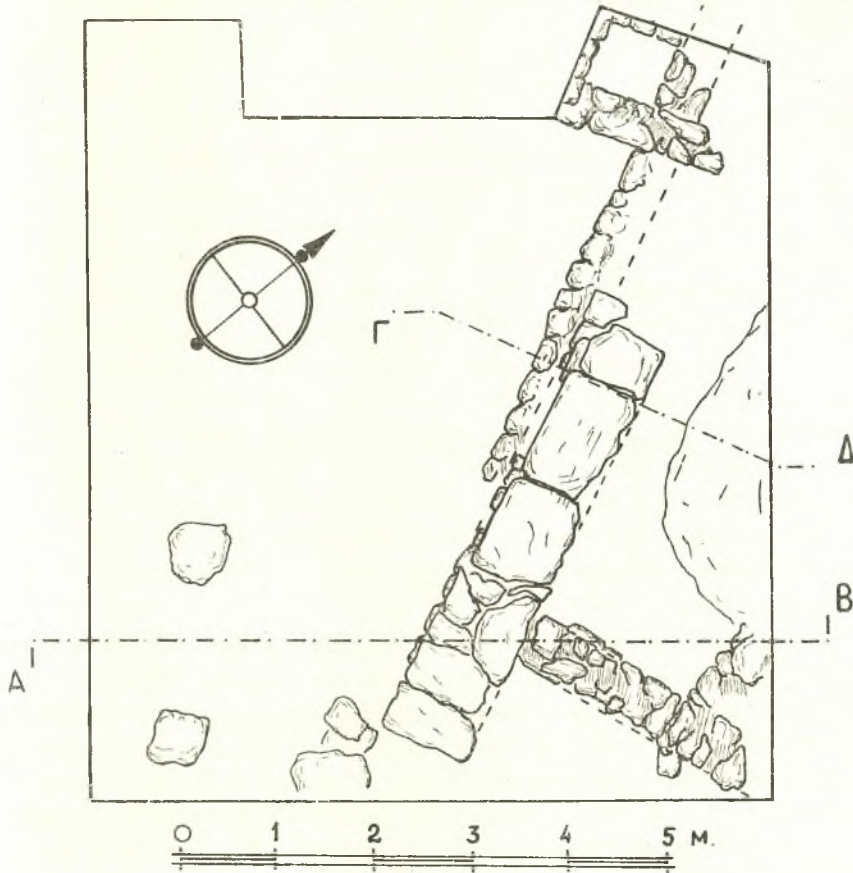
Εἰκ. 4. Ἡ δεξαμενὴ τῆς οἰκίας I τοῦ σχεδιογρ. εἰκ. 3.

παιδικὸς τάφος οὐδὲν πλέον περιέχων, καθὼς καὶ τεμάχια πλείονων ἀναγλύφων ἀμφορέων μὲ σπειροειδῆ κυρίως κοσμήματα (πίν. 154γ καὶ δ).

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι οἱ ἀναφανέντες παλαιοὶ τοῖχοι ἀνήκουν εἰς ταφικὰ κατασκευάσματα—ταφικὸν περίβολον πιθανῶς. Ἡ συνέχεια τῆς ἀνασκαφῆς πιθανώτατα θὰ διασαφήσῃ τὴν ὅλην εἰκόνα τῆς νεκροπόλεως ταύτης.

III) Τὸ ἐν τῷ σχεδιογραφῆματι τῆς εἰκόνας 3 διὰ τοῦ III σημειούμενον τμήμα τῆς ἀνασκαφῆς εἶναι τὸ οἰκοδόμημα, ἐν τῷ ὁποίῳ ἀπεκαλύφθη τὸ

μωσαϊκὸν δάπεδον καὶ τὰ λείψανα τοιχογραφιῶν. Ἀνεσκάφησαν τρία δωμάτια τοῦ ὅλου οἰκοδομήματος. Τὸ διὰ τοῦ Ψ σημειούμενον εἶναι τὸ δάπεδον μὲ τὴν μωσαϊκὴν διακόσμησιν. Πρὸς τοῦτο συνέχεται τετράγωνον σχεδὸν δωμάτιον—οἱ τοῖχοί του σημειοῦνται μὲ διακεκομμένην γραμμὴν,—μὲ δάπεδον ἐκ χονδροτέρου μωσαϊκοῦ ἐκ θραυσμάτων λευκοῦ μαρμάρου, οἱ τοῖχοι δὲ αὐτοῦ

Εἰκ. 5. Οἱ τοῖχοι II ἐν τῇ εἰκόνι 3.

φέρουν ζωγραφικὰς παραστάσεις λίαν ἐξιτήλους καὶ σφριζόμενας φυσικὰ μόνον κατὰ τὸ κατώτερον αὐτῶν μέρος. Ὁ τρίτος μεγαλύτερος χώρος φέρει εἰς τὸ μέσον μίαν ὀρθογώνιον κατασκευὴν ἐκ λίθου καὶ ἀσβέστου, προφανῶς ὑποστήριγμα μικρᾶς δεξαμενῆς (;), ἥτις ἐσώζετο εἰς ὕψος 0.80 περίπου μ. Εἰς τὴν νοτιάν πλευράν ταύτης ὑπῆρχε κατακόρυφος πῆλιμος σωλὴν ὕδραγωγοῦ συνε-

χιζόμενος ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Τὸ δωμάτιον τοῦτο ἦτο ἄνευ οὐδεμιᾶς στρώσεως—πιθανῶς αὐλή. Ὁ ἀνατολικὸς τοῖχος αὐτοῦ ἦτο συγχρόνως καὶ ἀνάλημμα τοῦ ὑπερθεῖν φυσικοῦ ἐδάφους.

Κινητὰ εὐρήματα, πλὴν τεμαχίων χονδροειδοῦς μεταγενεστέρως κεραμεικῆς, δὲν ἐγένοντο βεβαίως· καὶ ἐνταῦθα ὅμως, ὅπου ἦτο δυνατὸν νὰ σκάψωμεν βαθύτερον τοῦ οἰκοδομήματος, ἀνευρέθησαν μερικὰ ὄστρακα γεωμετρικῆς ἐποχῆς.

Τῆς εἰς τὰ σφζόμενα μέρη τῶν τοίχων καὶ ἐπὶ τοῦ ἐπιχρίσματος αὐτῶν ὑπαρχούσης συνεχοῦς ζωγραφίσεως διὰ νωπογραφίας (πίν. 151 καὶ 152) ἱκανοποιητικώτερον σφζεται ἡ ΒΑ. γωνία, ἣτις δεικνύει καὶ τὸ ὅλον σύστημα τῆς τοιχογραφίσεως: ζώνη ἀνοιχτόχρωμος εἰς τὸ κατώτατον μέρος τοῦ τοίχου με λεπτοτέραν ἐρυθρὰν γραμμὴν εἰς ἀπόληξιν. Ἐπὶ τοῦ τοιχοβάτου τούτου πατοῦν αἱ πλαισιώνουσαι τὴν γωνίαν δύο κατακόρυφοι φαιαὶ ζῶναι, τὸ κάτω μέρος τῶν ὁποίων ἐνώνεται με τέσσαρας ὀριζοντίους γραμμάς. Ὑπὲρ ταύτας ἐν ἐπίμηκες κατακόρυφον ὀρθογώνιον ἐρυθροῦ χρώματος ἐκατέρωθι τῆς γωνίας ἀποτελεῖ ὥσει ἐν ἰδιαίτερον ἐνθετον ἐξ ἐρυθροῦ μαρμάρου τμήμα ὀρθοστάτου.

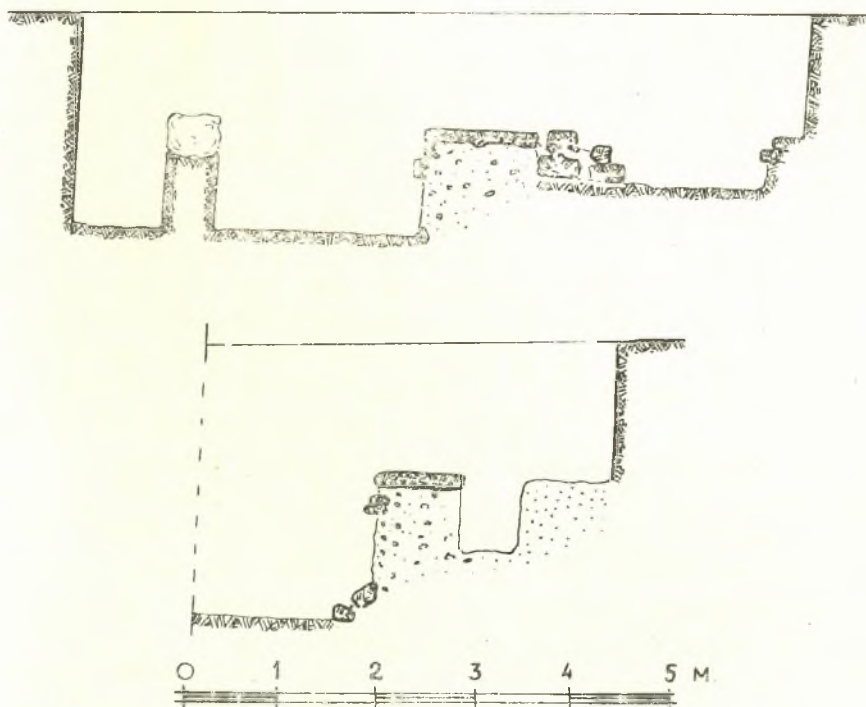
Τὸ αὐτὸ κόσμημα ἐπαναλαμβάνεται καὶ εἰς τὴν ΝΑ. γωνίαν ἀλλ' ἐλάχιστα σφζόμενον. Ἐν συνεχείᾳ τούτου εἰς τὸν νότιον τοῖχον σφζεται τὸ κατώτερον μέρος δύο κατ' ἐνώπιον ἰσταμένων μορφῶν με ποδῆρη ἀμφίεσιν: Τῆς πρώτης φαίνεται ὁ κίτρινος χιτῶν καὶ ἐπ' αὐτοῦ μικρὸν ἱμάτιον, αἱ σχηματιζόμεναι ἀδραὶ πτυχώσεις παρέχουν τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἀνήκουν εἰς ἓν καὶ οὐχὶ δύο ἐνδύματα. Ἡ δευτέρα μορφή φαίνεται ὅτι φορεῖ χιτῶνα μόνον με πολλὰς λεπτοτέρας καὶ περισσότερον κεκλιμένους πτυχώσεις. Ὑπὸ τὸν χιτῶνα ἀμφοτέρων προβάλλονται ἐρυθρὰ ὑποδήματα.

Τοῦ μωσαϊκοῦ παρέχω ἐνταῦθα ὀλίγας μόνον εἰκόνας. Συνολικὴν ὄψιν παρέχει ἡ εἰκὼν τοῦ πίνακος 153α. Πρόκειται περὶ ὀρθογωνίου μήκους 3.51×3.70 πλαισιουμένου, πρῶτον μὲν ὑπὸ ζώνης κατεχομένης ὑπὸ πολυπλόκου μαιάνδρου, εἶτα δὲ διὰ ζώνης κισσοῦ. Αἱ γωνίαι τοῦ κεντρικοῦ ὀρθογωνίου ἀποχωρίζονται πλαισιούμεναι διὰ τεταρτοκυκλίων κοσμουμένων ἐναλλάξ ὑπὸ πλοχμῶν ἢ ἀστραγάλου οὕτως ὥστε μεταξὺ τῶν τεταρτοκυκλίων τούτων ἀπομένει εἰς ῥόμβος με κυρτὰς πλευράς, ἐν αὐτῷ δὲ ὑπάρχει τὸ κύριον θέμα: Νηρηΐς ἱππεύουσα θαλάσσιον τέρας, τοῦ ὁποίου τὸ πρόσθιον μὲν μέρος εἶναι ταῦρος, κῆτος δὲ θαλάσσιον τὸ ὀπίσθιον. Ἡ Νηρηΐς, γυμνὴ μέχρι τῆς κοιλίας, καλύπτεται ὑπὸ ἱματίου κατὰ τὸ κατώτερον μέρος τοῦ σώματος. Δύο ἰχθύες δηλώνουν τὸ θαλάσσιον τοπίον. Εἰς τὰ τεταρτοκύκλια τῶν γωνιῶν παρίστανται: 1) ἔλαφος τρέχουσα ἔμπροσθεν ἀπιδέας καὶ ροιᾶς (πίν. 153β). 2) διαγωνίως πρὸς αὐτὴν ἄλλη διωκομένη ὑπὸ κυνός. 3) καὶ 4) ἀνά ἓν παγώνιον (πίν. 153α).

Τὸ μωσαϊκὸν καὶ αἱ τοιχογραφίαι δύνανται νὰ χρονολογηθοῦν εἰς τὸν 4ον

περίπου μ.Χ. αἰ. Δυστυχῶς ἐπὶ τοῦ προορισμοῦ του δὲν δύναται νὰ λεχθῇ σήμερον οὐδέν.

Τὰ ὄστρακα τῶν πίν. 155α καὶ β ἀνήκουν εἰς πρωτογεωμετρικὰ ἀγγεῖα, ἐπὶ τῶν ὁποίων οἱ ἀνάγλυφοι ἐγχαράκτως διακοσμούμενοι δακτύλιοι ἀποτελοῦν νέαν ποικιλίαν, προφανῶς ναξιακὴν. Τὸ τεμάχιον πίν. 155γ δεικνύει ἵππον κάπως παλαιότερον τῶν ἐν Délos XV, πίν. 43 καὶ 44, ἀσφαλῶς ναξιακῶν. Τὰ τεμάχια, πίν. 155δ (γεωμετρικὸν) καὶ 156α καὶ β (ἀνατολίζοντα), ἀνήκουν εἰς τὰ χαρακτηριστικώτερα δείγματα τῆς ναξιακῆς κεραμεικῆς. Ἀντιθέτως οἱ

Εἰκ. 6. Τομὴ Π Α-Β καὶ Γ-Δ τῶν τοίχων.

ἵπποι τῶν θραυσμάτων πίν. 156γ καὶ δ ἀνήκουν εἰς τὰ τέως «παριακὰ» ἀγγεῖα, περὶ ὧν πβλ. τὴν ἐκθεσιν τοῦ 1960. Ὁ ἵππος πίν. 156δ δὲν εἶναι ἀσχετος πρὸς τὸν ἵππον Délos XV πίν. 17, ἀρ. 19α· οἱ ἵπποι οὗτοι ἀποτελοῦσι τοὺς προδρόμους τῶν ἵππων τῶν εἰκονιζομένων ἐπὶ τοῦ πίν. 156γ, οἷτινες πρέπει νὰ ταχθῶσιν ἀναμφιβόλως παρὰ τοὺς ἵππους τῶν ἀμφορέων Délos XVII, ὁμάς C (πίν. 15b παραδείγματος χάριν), περὶ τῶν ὁποίων συνεζητεῖτο

καὶ ἐὰν ἦσαν ναξιακῆς ἢ «παριακῆς» καταγωγῆς. Ἀσφαλῶς οἱ ἀμφορεῖς οὗτοι ἦτοι ἡ ὁμάς C εἶναι ἢ κατὰ τὰ μέσα τοῦ 7ου αἰ. καὶ ἐξῆς συνέχεια τῶν «παριακῶν» ἀμφορέων, οἵτινες ἀποφασιστικῶς πλέον πρέπει νὰ χωρισθοῦν ἀπὸ τὴν Πάρον καὶ νὰ σχετισθοῦν στενότερον πρὸς τὴν Νάξον, ὡς δηλοῦται εἰς τὴν ἔκθεσιν τοῦ 1960 καὶ εἰς AM 73, 1958, σ. 137. Ἡ στενὴ σχέσις τῶν «παριακῶν» ἀγγείων—τουλάχιστον τῶν νεωτέρων αὐτῶν φάσεων—πρὸς τὴν Νάξον ἦτο ἡ αἰτία δι' ἣν τόσον εἶχε δυσχερανθῆ ὁ ἐντοπισμὸς τῶν ἀγγείων τῆς ὁμάδος C.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Μ. ΚΟΝΤΟΛΕΩΝ

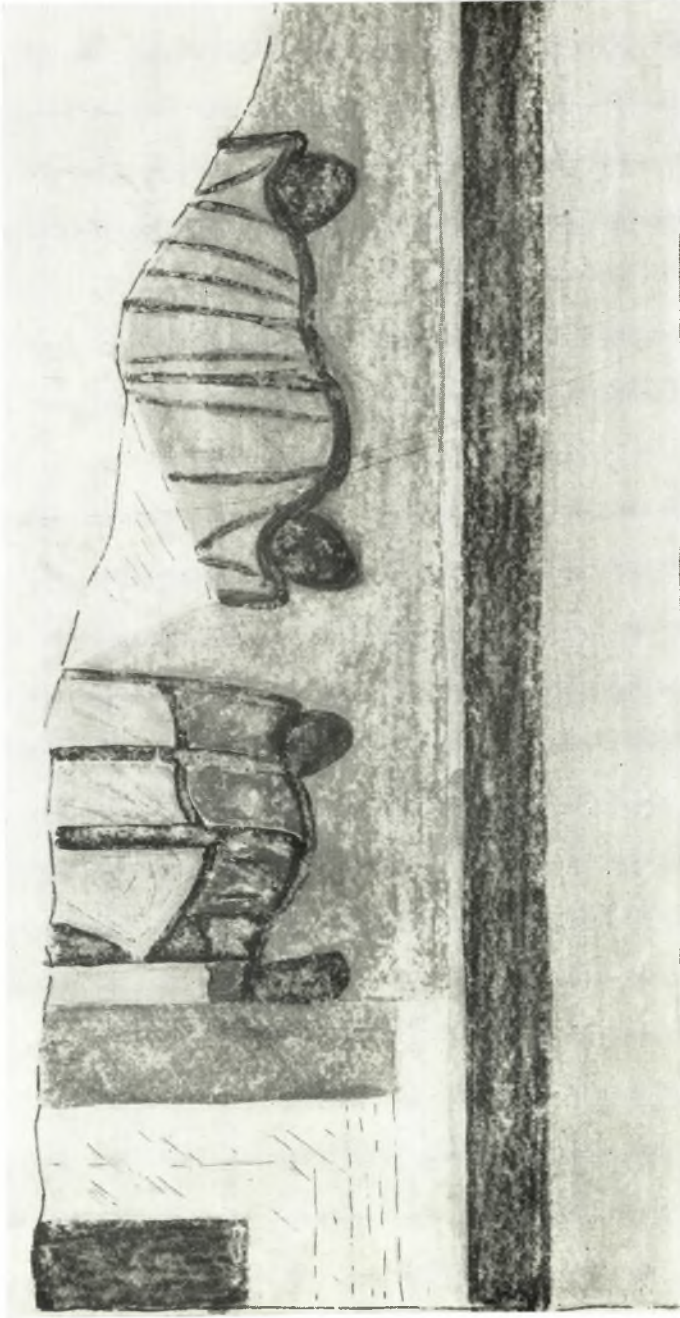
α. Τὰ ἀποκαλυφθέντα λείψανα οἰκιῶν τῆς Μυκηναϊκῆς πόλεως τῆς Νάξου

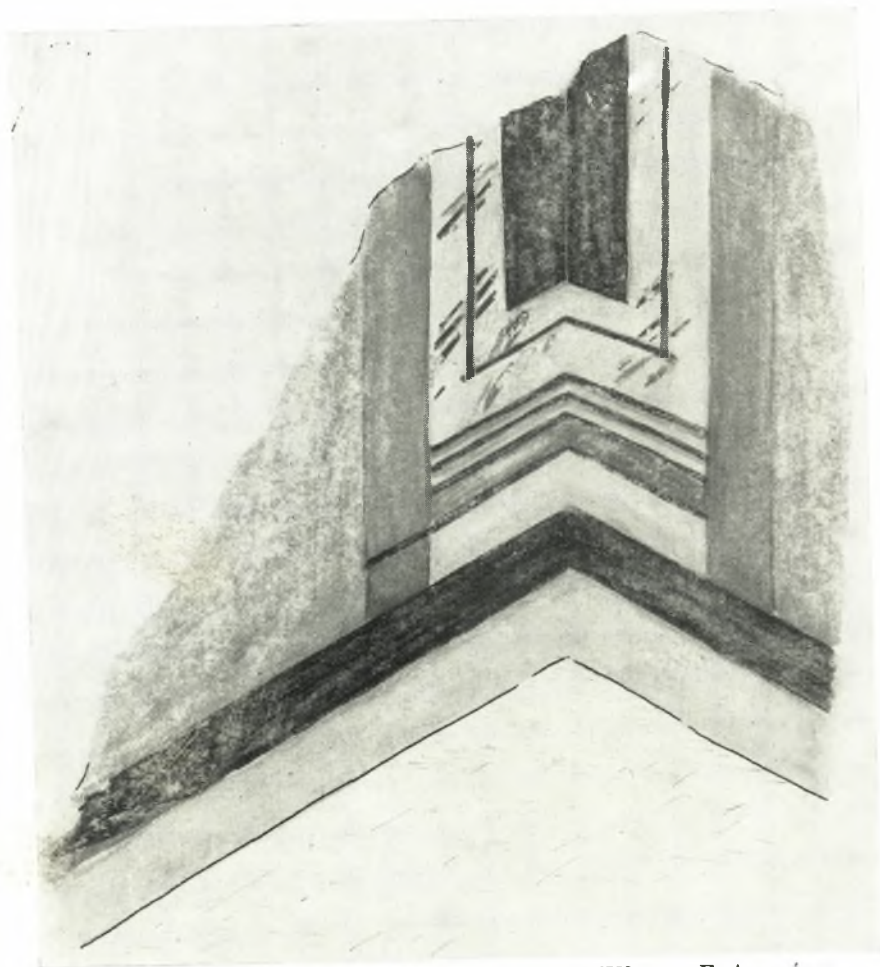
β. Ἡ ἐπὶ τῆς οἰκίας 1 ἐπικαθιμένη γωνία τῆς 2.

γ. Κατώφλιον οἰκίας τοῦ μεταγενεστέρου οἰκισμοῦ εἰς Ἀπλώματα.

Λείψανα τοιχογραφιών του νοτίου τοίχου του δωματίου τῆς οἰκίας εἰς Ἀπλώματα Νάσου. (Ἐξ ὕδατογράφηματος τοῦ κ. Γ. Δεσποίνῃ).

*Η ΒΑ. γωνία του δωματίου των τοιχογραφιών (Υδατ. κ. Γ. Δεσποίνη).

α. Μωσαϊκὸν δάπεδον ἐκ τῆς αὐτῆς οἰκίας ἐν Νάξῳ.

β. Λεπτομέρεια ἐκ τοῦ ἀνωτέρω μωσαϊκοῦ δαπέδου.

α. και β. Ειδώλια, Μυκηναϊκόν (δεξιά) και πρωτογεωμετρικόν (ἀριστερά) ειδώλιον ἐκ Νάξου.

γ. και δ. Τεμάχια ἀναγλύφων ἀμφορέων ἐκ Νάξου.

α

β

γ

δ

Πρωτογεωμετρικά (α - β) και γεωμετρικά (γ - δ) ὄστρακα ἐκ Νάξου.

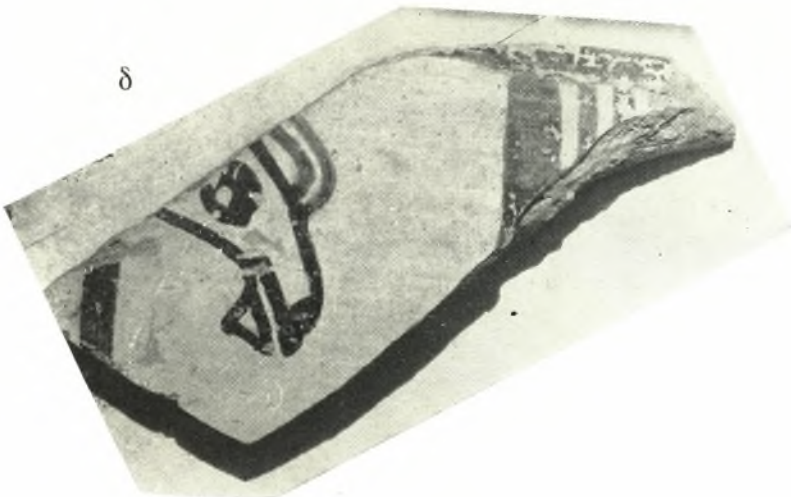
α

β

γ

δ

*Οστρακα ἐκ Νάξου.